Budapest számokban

Az Illyefalvi I. Lajos vezetése alatt álló nagyszerű Statisztikai Hivatal beszédes számai következnek itt, amelyek legjobban jellemzik a mai Budapestet. A számadatok leginkább 1927-ből származnak, de bőven vannak 1928-as és 1929-es adatok is.

Budapest székesfőváros a Duna mindkét partján 19.444.28 hektárnyi területen fekszik, melyből Dunaterületre 783, jobbpartra 9983, balpartra 8678 hektár esik. A beltelek területe 2560, a külteleké 16.101, de ezekből az utcák által elfoglalt terület 1638 hektárt tesz ki. A főváros köz- és magánparkjainak területe mintegy 4 millió négyzetméter, amelybe nincsen beleszámítva a Margitsziget szintén parkjellegű 58 hektárnyi területe.

A főváros egyes nevezetesebb pontjainak a *tenger színe felett való magassága:*

a Jánoshegy	529 méter
a Svábhegy	464 „
a Gellérthegy	235 „
a Rózsadomb	195 „

A város beépített részének legmagasabb pontján a Nádor-kaszárnya fekszik 168 méterrel a tenger színe felett,

a királyi palota magassága	155 méter
a kőbányai Óhegy „	148 „
a Duna sempontja	96.6 „

Leghosszabb útja a jobbparton a Jánoshegyi-út, 6181 méter, a balparton a Jászberényi-út, 7281 méter.

AZ ÉPÜLETEK SZÁMA

az 1929. évi adatok szerint 23.216, melyből 21.515 a lakóházakra esik. Az épületek közül

földszintes	13.173
egyemeletes	4.011
kétemeletes	2.314
háromemeletes	2.972
négy- és többemeletes	1.587

9336 háznak van kertje, 18.839-ben van vízvezeték, 12.255-ben gázvezeték, 17.483-ban villanyvezeték. 1917 házban van felvonó, 1240 épületben központi fűtés.

A BÉRLEMÉNYEK SZÁMA

1925-ben 252.717 volt, ebből 212.215 esett a rendes lakásokra, 469 az intézeti háztartásokra, 40.033 a bolttal, műhellyel, gazdasági helyiséggel kapcsolatos lakásokra és egyéb bérleményekre. A rendes lakások közül egyszobás volt a lakásállománynak több mint fele: 113.770, kétszobás 55.923, háromszobás 24.457, négyszobás 10.986, négynél többszobás 6408, ezenkívül volt még 671 olyan lakás, melynek összes lakhelyiségét egy konyha képezte. Pincelakás van 5971, míg a padláslakások száma 717. Albérlőt 40.882 lakásban tartottak az 1925. évi népszámlálás adatai szerint.

A FŐVÁROS NÉPSŰRŰSÉGE

hektáronként 51.5 lélek, míg a lakosság összes száma az 1930. év közepére kiszámítva 991.522 lélek. (Az 1925. évi népszámlálás alkalmával megállapított tényleges népesség 960.995 volt.) A főváros népességéből rendes lakásokban lakott 1925-ben 868.016 egyén, intézeti háztartásokban 38.365, egyéb bérleményekben 54.614. A pincelakásokban lakók száma 9774. Albérlős lakásokban lakott 205.851 egyén, míg az albérlők és ágybérlők száma 84.282 volt.

Az 1925. évi népszámlálás alapján

a NÉPESSÉG KERÜLETENKINT

a következő megoszlást mutatta:

I. kerületben lakott	101.553	egyén
II. „ „	50.746	„
III. „ „	55.422	„
IV. „ „	26.389	„
V. „ „	73.095	„
VI. „ „	163.925	„
VII. „ „	180.961	„
VIII. „ „	146.241	„
IX. „ „	97.752	„
X. „ „	64.911	„

A főváros népességéből 438.456 volt a férfi és 522.539 a nő, vagyis 1000 férfire 1192 nő esett.

HITFELEKEZETRE

nézve a lakosság a következőképpen oszlott meg:

575.437	(59.9%)	római katolikus
9.240		görög katolikus
4.016		görög keleti
45.736	(4.8%)	ágostai evangélikus
109.761	(11.4%)	református
2.603		unitárius
207.563	(21.6%)	izraelita,

míg a többi az egyéb felekezetek és az ismeretlen vallásúak között oszlott meg.

A LAKOSSÁG ANYANYELVE

a következő megoszlást mutatta:

magyar	897.262	(93.4%)
német	39.625	(4.1%)
tót	8.322	(0.9%)
oláh	704	
rutén	95	
horvát	1.065	
szerb	706	
cseh-morva	1.947	
lengyel	3.335	

A FŐVÁROS LAKOSSÁGÁNAK FOGLALKOZÁSA

1925-ben így oszlott meg:

Őstermelő	8.489
Bányászattal foglalkozott	656
Iparral foglalkozott	328.711
Kereskedelemmel foglalkozott	121.849
Közlekedéssel foglalkozott	52.383
Közszolgálatban volt	156.554
Véderőhöz tartozott	10.631
Napszámos volt	27.864
Nyugdíjas és magánzó volt	100.792
Egyéb és ismeretlen volt	153.066

A népességnek több mint a fele: 495.145 (310.903 férfi és 184.242 nő) kereső volt.

HÁZASSÁGKÖTÉSEK SZÁMA

1929-ben 10.353 volt, ebből vegyesházasságokra 3699 esett. A halál által (1928) felbontott házasságok száma 6418, míg 1783 esetben elválás által bontották fel a házassági kötelékét a házastársak. Ezer lakóra 10.8 megkötött és 8.2 felbomlott házasságot lehet számítani.

AZ ÉLVESZÜLETTEK SZÁMA

1929-ben 16.436 volt, mely számból 8435 a fiú, 8001 a leányszülöttekre esik. Az élveszületett törvényes gyermekek száma 13.147, a törvényteleneké 3289. Az 1928. évi adatok szerint ezer lakosra 17.5 élveszülött, illetőleg 3.3 törvénytelen gyermek esik.

A KÖZIGAZGATÁS

Lakásbizonylatot kapott (1927) 7249 családfő, akik családjukkal együtt 13.281 lélekkel szaporították a főváros népességét.

Honosítást nyert 7463, elbocsáttatott az állam kötelékéből 221 egyén.

A fővárosi közigazgatási tisztviselői kar 2022 tagból állott, melyet 1147 ideiglenes hivatalnok egészített ki.

A törvényhatósági bizottság 21 közgyűlésen (41 napon) 1803 ügyet intézett el.

A főváros területén 1927-ben *a balesetek száma* 8716 volt, melyek közül 881-et a közlekedési eszközök okoztak. Feljelentett bűncselekmények száma 44.566 volt, kihágás miatt 190.583 egyént jelentettek fel. Tűzeset 755 volt a főváros területén, melyből 431 károsodással, 21 pedig sebesüléssel járt.

Állami adóban befolyt 1927-ben 62,012.825 pengő, míg a községi adó jövedelme 25,123.130 pengő volt a késedelmi kamatok nélkül. Vigalmi adóban 2,131.224, fogyasztási adóban 7,161.607, szállodaadóban 183.258, forgalmi adóban pedig tisztán 56,991.277 pengő folyt be.

Az 1927. év folyamán felépült 677 új lakóház és 89 új egyéb épület. Toldalékot építettek 435 épület mellé, emeletet húztak 132 épületre, míg 337 épületben jelentősebb átalakításokat eszközöltek. Az év folyamán beépített terület 123.899 négyzetméter volt és az építkezési költségek 84,491.831 pengőt tettek ki.

Gázfogyasztás volt az év folyamán 90,042.700 köbméter, melyből a magánfogyasztás 77,018.041 köbmétert tett ki.

A székesfőváros *Elektromos Művei* 142,870.063 KWó elektromosságot bocsátottak a fogyasztás rendelkezésére.

A főváros vízfogyasztása 58.496 ezer köbméter volt az 1927. év folyamán.

Gyógyszertárak száma a főváros területén 163 volt.

EGYÉB ADATOK.

A kórházak és gyógyintézetek száma 71, 1029 kórteremmel, 1640 betegszobával, 16.180 ággyal, 1059 orvossal és 5085 egyéb személyzettel. A három legjelentősebb nyilvános rendelőintézet 686.047 új beteget vett fel és 1,716.867 rendelést bonyolított le. Fertőző megbetegedés történt az év folyamán 19.812 (6630 kanyaró). A községi kórházak 79.438 beteget vettek fel.

A főváros nyilvános fürdőiben 2,812.233 egyén fürdött meg.

Az 1927. év végén Budapesten *2365 részvénytársaság* volt. Az előljáróságok által az év folyamán 9603 iparjogosítvány került forgalomba, melyek tulajdonosaikat új üzletek nyitására jogosították fel. Ezzel szemben visszaadtak 5835 iparjogosítványt. Kiállított munkakönyvek száma 15.435 volt, míg az év folyamán befizetett ipardíjak összege elérte a 162.000 pengőt.

Budapest gyáripara 1926-ban (október 1-én) 83.125 munkást foglalkoztatott, akik 301.865 üzemnapon végeztek munkát. E gyáraknak, számszerint 1071-nek, termelési költsége 557 millió aranykorona volt és az általuk előállított iparcikkek értéke elérte a 807 millió aranykoronát.

A főváros állatvásárjaira felszállítottak 111.079 darab apró- és nagymarhát, 443.862 sértést és süldőt, 38.917 lovat.

A közraktárak forgalma meghaladta a kétmillió métermázsát s a beraktározott áruk biztosítási értéke 33 millió pengő volt.

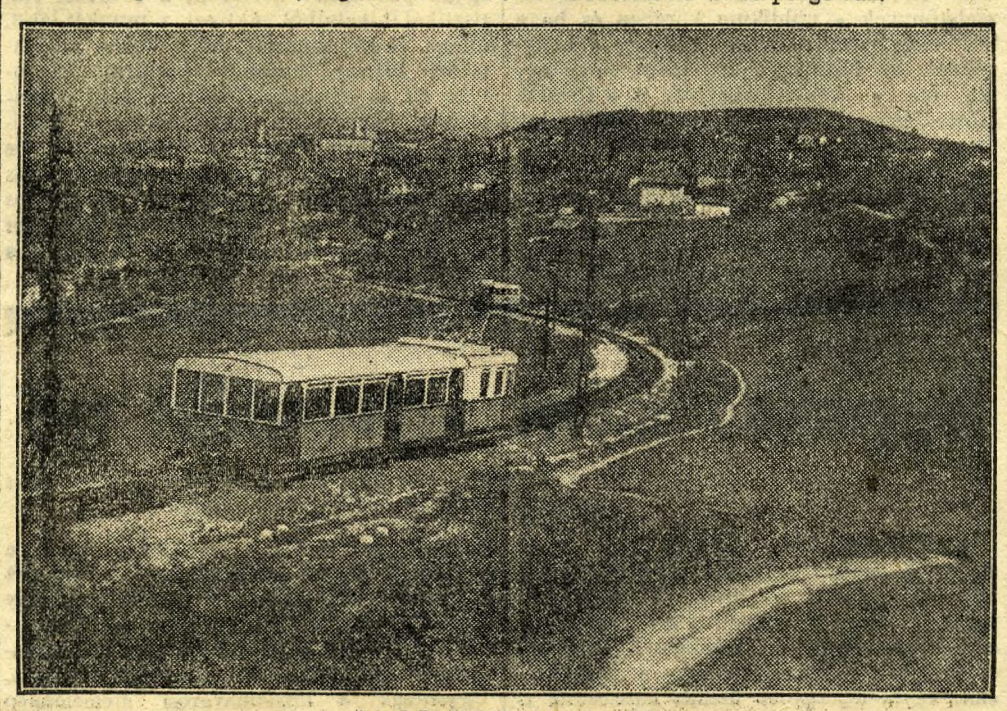

Az elektrifikált fogaskerekű

A főváros területére 1927-ben vasúton és hajón 69,565.666 métermázsa árut szállítottak be, míg 15,643.571 métermázsát vittek ki a főváros területéről. A főváros külkereskedelmi forgalmának behozatali értéke 445,972.031, kiviteli értéke 242,607.337 aranykorona volt az 1926. évben.

A bérkocsik száma 1036 volt, melyek közül 801 gépbérkocsi volt. Magángépkocsit: 4589 személyszállítót és 1648 teherszállítót tartott nyilván a budapesti rendőrség.

A helyi közlekedési eszközök 310 milliós forgalmat bonyolítottak le, míg a vasúton és hajón elutazók személyforgalma meghaladta a 32 milliót.

Az 1927. év folyamán *260.870 idegen* érkezett Budapestre, akik összesen 651:088 éjszakát töltöttek a fővárosban.

Postán feladtak Budapesten 170 millió közönséges és 3 millió ajánlott levelet, 1.6 millió táviratot, lefolytattak 72 millió telefonbeszélgetést.

Elzálogosítottak az év folyamán 1471 ezer zálogtárgyat 28 millió pengő értékben.

Tanintézet a főváros területén a 26—27-es tanévben 728 intézet működött, 4652 férfi és 3723 női tanerővel. A tanulók száma az év végén 161.057 volt.

A nyilvános könyvtárakban az olvasók száma 1927-ben 269.903 volt, akik 429.797 kötetet használtak. 322.469 kölcsönző vette ezenkívül igénybe a nyilvános könyvtárakat, kik házihasználatra 789.979 kötetet vettek ki.

A fővárosi múzeumok látogatóinak száma 577.061 volt az év folyamán.

Munkanélkül volt az 1927. évi felvétel alapján 7487 szellemi munkás (4509 férfi, 2978 nő). A fizikai munkások munkanélküliségét az 1928. évi április 1-én 10.041 egyénben állapította meg a felvétel.

A Hatósági Munkaközvetítő 29.298 egyént közvetített el.

Üres volt az év folyamán 205 üzlet, 550 lakás és 850 egyéb helyiség.

Segélyt az előljáróságok 94.174 megszorult embernek osztottak ki 681.567 pengő összegben.

A községi árvaházakban az év végén 449 gyermek talált otthont, míg a községi szeretetházak 1959 arraszorulónak nyujtottak hajlékot. Szükséglakásokban húzódott meg 24.314 egyén, míg a hajléktalanok menhelyén 254.685-en laktak. Az állami és országos gyermekmenhely 20.045, illetőleg 116 gyermeket gondozott.

A főváros által adományozott karácsonyi *inségsegélyt* 6753 egyén között osztották szét.

A mentők 21.621 esetben nyujtottak első segélyt, melyek közül 1674 öngyilkosság volt.

Huszonegyezer kilowattórától kétszázötvenig

Az Elektromos Művek másfél évtized alatt megtízszerezte termelését.

Az *Elektromos Művek* az elmult esztendőben körülbelül 205 millió kilowatt-óra áramot termelt. Az üzem, amely most újabb fejlesztés előtt áll, teljesítőképességének emelkedését mutatják a következő számok:

az évi áramtermelés volt

1914-ben	21.7	millió kilowattóra
1917-ben	44.8	„ „
1921-ben	108.2	„ „
1926-ban	167.9	„ „
1927-ben	186.7	„ „
1928-ban	205.0	„ „

Az *Elektromos Művek* vezetősége: *Deutsch* Lajos vezérigazgató, *Plósz* Pál vezérigazgatóhelyettes, *Tuboly* János kereskedelmi igazgató, *Lampel* Géza, *Szikla* Géza, *Hermann* József dr., *Szaszovszky* Ottó, *Schöberl* Ferenc igazgatók, *Justus* Artur, *Bokody* István, *Polgár* Ignác, *Kaletsky* Lajos és *Papp* Lajos helyettes igazgatók, *Bárdy* Lajos dr. főtitkár.

*

A székesfőváros elektromos árammal való ellátása három központi telepből történik: a *kelenföldi* (I., Budafoki-út 52), a *váciúti* (V., Váci-út 72—74) és a *Berzenczei-utcai* (V., Berzenczei-utca 35—37. szám) telepekből.

Az utóbbi telepnek az áramelosztási rendszerből kifolyóan 6 alállomása van: a VII. ker., Kazinczy-utca 19. szám, a VI. ker., Horn Ede-utca 7. szám, a VII. ker., Murányi-utca 47—49. szám, a IX. ker., Liliom-utca 41. szám és az I. ker., Logody-utca 42. szám alatt, végül pedig a központi városháza területén épített „Belváros" alállomás, amely 1928 július 1-én helyeztetett üzembe.

A *kelenföldi* telep építését a székesfőváros 1911 június 28-án határozta el. Az építés 1912. augusztus 2-án vette kezdetét és a telep 1914. július 8-án került üzembe. A gépek összes teljesítőképessége: 55.000 kilowatt, a kábelhálózat hossza 453 km. A kelenföldi telep teljesítőképességében bennfoglaltatik már a közelmultban felállított nagy, 25.000 kilowattos gépegység teljesítménye.

A *Váci-úti* telep eredetileg a Magyar Villamossági Részvénytársaság tulajdona volt, amely társulat 1893. óta tartotta üzemben a telepet. A székesfőváros 1912 május 21-én kelt intézkedésével határozta el a telepnek megváltását: a tényleges birtokbavétel 1914 június 1-én történt és attól kezdve e telepet a székesfőváros tartja üzemben. A gépek összes teljesítőképessége 16.000 KW a kábelhálózat hossza 495 km. E telep megváltása az 1916. évi 80 millió koronás kölcsönből történt, a megváltási összeg 23,753.753 korona volt. Jelenleg 36,783.398 pengő van befektetve.

A *Berzenczei-utcai* telep eredetileg a Budapesti Általános Villamossági Részvénytársulat tulajdonában volt, amely vállalat azt 1893 óta tartotta üzemben. A székesfőváros e telepnek megváltását 1915. július 21-én határozta el. A megváltás az 1918. évi 150 millió koronás kölcsönből történt. Jelenleg 42,803.641 pengő van e telepbe beépítve. A gépek összes teljesítőképessége 27.000 KW,

*

Az elektromos áram általános egységára kilowattóránként 54 fillér, amelyből ipari célokra az Elektromos Művek messzemenő kedvezményt nyujt. A kisipari fogyasztók részére szolgáltatott elektromos áram kilowatt teljesítmény részére a fogyasztás elszámolása külön megállapodás alapján történik. Háztartások részére az áramszolgáltatás elszámolása két különböző díjszabás szerint eszközöltetik. Az egyik szerint az első 240 kilowattóra fogyasztásnál az egységár kilowattóránként 35 fillér, a többletfogyasztásért pedig kilowattóránként 54 fillér fizetendő. A tarifa megalkotását szociális szempontok tették szükségessé, hogy a kisfogyasztók részére — akiknek évi átlagos fogyasztása tapasztalat szerint 240 kilowattóránál kevesebb — a villamos áramfogyasztás alacsonyabb egységár mellett legyen nyujtható. A nagyobb polgári háztartások részére, nevezetesen ott, ahol különböző elektromos háztartási eszközök is használatban vannak, az úgynevezett alapdíjas tarifa szerint történő áramszolgáltatás megrendelése mutatkozik célszerűbbnek. Ennél a tarifánál az igényelt terhelés nagyságához igazodó csekély alapdíj fizetése esetén a fogyasztott áram egységára bármennyi legyen is az, kilowattóránként 35 fillér. Az elektromos áram a világításon kívül ma már a legkülönbözőbb háztartási célt szolgálja. Alig lehet modern háztartást villamos porszívó, padlókefélő, vasaló nélkül elképzelni.